



T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

BİTLİS
İL SIFIR ATIK YÖNETİM SİSTEMİ PLANI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	2
GİRİŞ	3
1. ÇALIŞMA EKİBİNİN BELİRLENMESİ.....	4
09.07.2020 tarih ve 2020/2 karar nolu MÇK ile İl Sıfır Atık Yönetim planının hazırlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlardan plan kapsamında çalışmaları takip edecek, verilen hedeflere ulaşılmasının takibini koordine edecek çalışma ekibinde yer alan kişilere ilişkin bilgiler (ad-soyad, unvan, çalıştığı kurum) aşağıda tablo halinde verilmiştir.	
2. ATIK YÖNETİMİNDE MEVCUT DURUM	6
2.1 Nüfus Bilgileri	6
2.2 Atık Miktarı ve Karakterizasyonuna İlişkin Bilgiler	7
2.3 Mahalli İdarelere İlişkin Bilgiler	8
2.4 Bina ve Yerleşkelere İlişkin Bilgiler	17
2.5 İl Genelinde Faaliyet Gösteren Atık İşleme Tesisleri	21
2.6 Sıfır Atık Kapsamında Yapılan Çalışmalar	22
2.7 Sıfır Atık ve Atık Yönetimi Alanında Yaşanan Genel Sorunlar.....	23
3. İL SIFIR ATIK YÖNETİM SİSTEMİ PLANLAMASI	24
3.1 Strateji, Hedef ve Politikalar.....	24
3.2 Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçiş Planlaması	27
3.3 Sıfır Atık Eğitim, Bilinçlendirme ve Farkındalık Çalışmaları	29
3.4 İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Uygulama Esasları	30
4. İZLEME, GELİŞTİRME ve RAPORLAMA FAALİYETLERİ	30
4.1 Sistemin İzlenmesi ve Geliştirilmesi	30
4.2 Raporlama	31
EKLER:.....	32
EK-1: Sıfır atık yönetim sistemine geçmesi gereken mahalli idareler listesi	32
EK-2: Sıfır atık yönetim sistemine geçmesi gereken bina ve yerleşkeler listesi	32

ÖNSÖZ

Sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde atıklarımızı kontrol altına almak, gelecek nesillere temiz, gelişmiş bir Türkiye ve yaşanabilir bir dünya bırakmak noktasında mevcut sistemi daha düzenli, sistemli ve uygulanabilir bir temele oturtmak amacıyla "Sıfır Atık" prensibi hedef alınmış ve 2017 Haziran ayında çalışmalara başlanarak öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın hayata geçirmiş olduğu "Sıfır Atık Projesi" bakanlığımız ana hizmet binasında aşamalı olarak uygulamaya geçilmiştir.

Sıfır Atık Projesinin Bakanlığımızda uygulanmaya başlamasının akabinde Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan Hanımefendinin öncülüğünde 26.09.2017 tarihinde Sıfır Atık Projesinin Tanıtım Toplantısı yapılarak bu projenin tüm Türkiye'de uygulanmasına ilişkin yola çıkılmıştır.

Öncelikle kamu ve daha sonra ülkemiz genelinde sürdürülebilir kalkınma için oldukça önem taşımaktadır. Bu proje ile israfın önlenmesi, kaynakların daha verimli kullanılması, atık oluşum sebeplerinin gözden geçirilmesi, atık oluşumunun engellenmesi veya minimize edilmesi, atığın oluşması durumunda ise kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanımının sağlanmasını kapsayan atık yönetim felsefesinin tüm ülkede yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır.

Sıfır atık yönetimine ilişkin çalışmaların daha verimli ve sistemli olarak yürütülmesi için "İl Sıfır Atık Yönetim Planı"nın hazırlanarak hayata geçirilmesi önemli bir adım olacaktır. "İl Sıfır Atık Yönetim Planı" sıfır atık yaklaşımının anlaşılmasını sağlayacak, mevcut durumu ortaya koyacak ve hedeflere ulaştıracak eylemleri belirlemek amacıyla hazırlanacak olup, sıfır atık yönetimi için yol haritasını belirleyecektir. İzleme ve kontrol sürecinde hedef ve performans göstergeleri oluşturularak süreç takibi yapılacaktır. Hedef için belirlenen uygulama adımlarının başarı oranları analiz edilecek, alınan aksiyonlar doğrultusunda gerekiyorsa yeni eylem planları oluşturularak çalışmalara devam edilecektir.

Bitlis İl Sıfır Atık Yönetim Planı ile İlimizin her bir köşesinde sıfır atık sisteminin uygulanabileceğinden, bu sayede hem çevre kirliliği önlenmiş olacak hem de atıkların geri dönüşümü yapılarak ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Gelecek nesillere temiz, gelişmiş bir Türkiye ve yaşanabilir bir dünya bırakmak için hazırlanmış olan "Bitlis İl Sıfır Atık Yönetim Planı"nın hazırlanmasında emeği geçen tüm kurum ve kuruluşlara teşekkür ederiz.

GİRİŞ

Yönetilmesi gereken atık miktarının ve çeşitliliğinin zaman içindeki artışı, kaynakların etkin şekilde yönetimi ve sürdürülebilir kalkınma prensipleriyle atık yönetimi süreçlerinde çevre ve insan sağlığının ve tüm kaynakların korunmasını hedefleyen “Sıfır Atık Yönetim Sisteminin” il düzeyinden başlayarak ülke çapında uygulanması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planının amacı; 12.07.2019 tarihli ve 30829 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sıfır Atık Yönetmeliği kapsamında, il sınırlarında mahalli idareler ile bina ve yerleşkeler tarafından uygulanacak sıfır atık yönetim sisteminin gerek yerel gerekse de ulusal ölçekte stratejik bir bütünlük içinde sürdürülebilirliğini ve verimliliğini sağlamak için bir çerçeve oluşturmaktır.

İl bütününde uygulanacak olan sıfır atık yönetim sisteminin atık üreticisi bireyler, atıkların olduğu bina ve yerleşkelerin yönetimleri, atık yönetimi altyapısından sorumlu mahalli idareler ile atık yönetimi hedef ve politikalarının oluşturulmasından sorumlu idarelerin koordinasyonunda kurulması ve yürütülmesi sağlanır.

Bu plan ile ilin yerel özellikleri ve mevcut şartları göz önünde bulundurularak il bütününde uygulanacak olan sıfır atık yönetim sistemi için hedef ve politikalar ortaya konulur; kısa ve uzun vadeli stratejiler belirlenir.

Sıfır atık yönetim sisteminden beklentileri ve hedefleri karşılamak üzere hazırlanacak İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planı;

1. Mahalli idarelerce sıfır atık yönetim sisteminin kurulması, uygulanması ve iş birliği içerisinde çalışılmasını temin etmek,
2. Bina ve yerleşkelerce uygulanacak sıfır atık yönetim sisteminin mahalli idarelerce kurulan/kurulacak sıfır atık yönetim sistemi uygulamalarına entegrasyonunu sağlamak,
3. İl özelinde uygulanacak “Yerel Atık Yönetim Sistemlerinin” oluşturulmasını sağlamak,
4. Sıfır atık yönetim sisteminin sürdürülebilirliğini ve izlenebilirliğini sağlamak ve gerektiğinde de güncellenmesi ve geliştirilmesini sağlamak,
5. Ulusal mevzuat ile uyumlu yerel idari kararların alınmasını sağlamak,

üzere Mahalli Çevre Kurulu tarafından belirlenecek komisyon tarafından hazırlanır; Mahalli Çevre Kurulu gündemine alınarak karara bağlanır ve tüm taraflarca uygulanması sağlanır.

İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planı aşağıdaki başlıkları içerir.

1. *İl Düzeyinde Belirlenen Çalışma Ekibine İlişkin Bilgiler*
2. *Atık Yönetiminde Mevcut Durum*
3. *Vizyon, Kısa Ve Uzun Vadeli Hedefler*
4. *İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Planlaması*
5. *Eğitim, Bilinçlendirme Faaliyetleri*
6. *İzleme, geliştirme ve raporlama faaliyetleri*

1. ÇALIŞMA EKİBİNİN BELİRLENMESİ

09.07.2020 tarih ve 2020/2 karar nolu MÇK ile İl Sıfır Atık Yönetim planının hazırlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlardan plan kapsamında çalışmaları takip edecek, verilen hedeflere ulaşılmasının takibini koordine edecek çalışma ekibinde yer alan kişilere ilişkin bilgiler (ad-soyad, unvan, çalıştığı kurum) aşağıda tablo halinde verilmiştir.

Adı-Soyadı	Unvan	Kurum/Kuruluş	E-posta	İletişim
Ferhat ÖZDEMİR	Şube Müdürü	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	ferhat.ozdemir@csb.gov.tr	+90 (532) 798 47 66
Mehmet TOPAL	Çevre Mühendisi	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	topal.mehmet@csb.gov.tr	+90 (532) 696 9268
Selenbüke KILINÇ	Çevre Mühendisi	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	smevce.kilinc@csb.gov.tr	+90 (537) 953 37 19
Bilal Faruk BARÇIN		Ahlat Kaymakamlığı	farukbarcin013@gmail.com	+90 (545) 209 71 35
Ünal DURSUN	Büro Personeli	Adilcevaz Kaymakamlığı	unal.dursun@icisleri.gov.tr	+90 (542) 297 31 07
Yasin ÖZDOĞAN		Tatvan Kaymakamlığı	yasin.ozdogan@icisleri.gov.tr	+90 (534) 225 30 96
Hasan GÜLMEZ	Büro Personeli	Mutki Kaymakamlığı	hasn.0411@gmail.com	+90 (545) 520 94 05
Cennet AKASYA	Sözleşmeli Personel	Hizan Kaymakamlığı	cennet.akasya@icisleri.gov.tr	+90 (537) 508 92 70
Sinan AYMAN		Güroymak Kaymakamlığı	sinan.ayman@csb.gov.tr	+90 (539) 764 00 89
Musa TÜTÜN	Çevre Mühendisi	Bitlis Belediye Başkanlığı	mtmusatutun@gmail.com	+90 (542) 226 96 69
Şehmuz PİRAL	Fen İşleri Müdürü V.	Güroymak Belediye Başkanlığı	shmsprl@hotmail.com	+90 (533) 417 81 72
Abdulvahap ÇELEBİ	Çevre Mühendisi	Adilcevaz Belediye Başkanlığı	adilcevazfen@hotmail.com adilcevazfen@gmail.com	+90 (542) 732 76 58
Ayvaz HAKVERDİOĞLU	Zabıta Amiri	Ahlat Belediye Başkanlığı	ahlat13400@gmail.com	+90 (533) 600 87 39
Muhammed Refik YAMAN	İnşaat Mühendisi	Mutki Belediye Başkanlığı	m.refik13@hotmail.com	+90 (531) 928 49 13
Bülent ÖZKAN	Belediye Başkanı V.	Tatvan Belediye Başkanlığı	bulentozkan13@hotmail.com	+90 (545) 790 26 81

Sinan Mehmet TURP	Dr. Öğr. Üyesi	Bitlis Eren Üniversitesi	smturp@beu.edu.tr	+90 (533) 958 77 99
Yunus URFAN	Çevre Mühendisi	TCDD Van Gölü Feribot Müdürlüğü	yunusurfan@tcdd.gov.tr	+90 (544) 253 76 04
Duygu Çelik SEYİTOĞLU	Halk Sağlığı Müdürü	Bitlis İl Sağlık Müdürlüğü	drduygucelik@hotmail.com	+90 (505) 648 96 05
Ömer Ergün GÜZEL	Şef V.	Bitlis Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü	Omer.GUZEL2@gsb.gov.tr	+90 (544) 478 66 23
Adnan KÖŞKER	İSG Uzmanı	Bitlis İl Milli Eğitim Müdürlüğü	adnankosker@hotmail.com	+90 (535) 422 40 86
Nurullah KURTYE	İl Müdür Yard.	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müd.	nurullah.kurtye@ailevecalisma.gov.tr	+90 (505) 399 15 00
RIDVAN GÜLMEZ	KURULUŞ MÜDÜR V.	BİTLİS SHM	ridvan.gulmez@ailevecalisma.gov.tr	+90 (538) 277 95 90
Ercan GÖN	İl Müdür Yard.	Bitlis Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü	ercan.gon@iskur.gov.tr	+90 (532) 366 75 08
Ergin BOZ	Kimyager	Bitlis Katı Atık Birliği/Halkla İlişkiler Müdürlüğü	bozergin@gmail.com	+90 (535) 680 53 80
Gülşen BAŞAR	Halkla İlişkiler	Bitlis Katı Atık Birliği/Halkla İlişkiler Müdürlüğü	gulsen.ozn@gmail.com	+90 (554) 197 54 49
Okan ÜĞE	Tük.Mlz.İş İ.Asb	Bitlis İl J.K.lığı	okanugee92@gmail.com	+90 (544) 675 92 70
Metin KARTAL	Genel Sekreter	Bitlis Esnaf ve Sanatkarlar Odalar Birliği	bitlisesob@hotmail.com	+90 (535) 838 15 03

Ferit ÖTÜN	İdari ve Mali Bir. Müd. V.	Bitlis PTT Baş Müdürlüğü	ferit.otun@ptt.gov.tr	+90 (553) 237 36 13
Kenan YEŞİLYOL	Şef	Bitlis İl Özel İdaresi	kenan.yesilyol@icisleri.gov.tr	+90 (536) 362 27 81
Davut ÖZTÜRK	Komiser	Bitlis İl Emniyet Müdürlüğü	davut.ozturk4@egm.gov.tr	+90 (505) 878 72 78

2. ATIK YÖNETİMİNDE MEVCUT DURUM

İlimizde Merkez ilçede evsel atık toplama işlemi büyük oranda yapılmaktadır. İlimizde ambalaj atığı toplama ayırma konusunda lisans almış 1 adet işletme bulunmakta olup, bu işletme Güroymak İlçesinde faaliyet göstermektedir. İlimizdeki Belediye Başkanlıklarının ambalaj atıkları yönetim planı çerçevesinde oluşturulmuş olan toplama planına göre bu işletme tarafından ilçelerde atık toplama çalışmaları yapılmaktadır.

Ancak İlimizin gerek bilinç düzeyinin eksikliği gerekse ilçe ve belde nüfuslarının az olması nedeniyle atık toplama işlemlerinde sorunlar yaşanmaktadır.

İlçe ve belde nüfuslarının az olması nedeniyle bu yerlere lisanslı işletme kurulamadığı gibi mesafenin uzak olması nedeniyle, taşıma işlemlerindeki maliyet artışı nedeniyle de atık toplama işlemleri güç olmaktadır.

2.1 Nüfus Bilgileri

Bitlis ili nüfusu 348.115'dir. Bu nüfusun %19,42'si şehirlerde yaşamaktadır. İlimiz Merkez Nüfusu 67.631 olup İlimizde nüfusu 20.000 üzeri 6 ilçe bulunmaktadır ve kalan 6 Belde Belediyemiz 5.000 altı nüfusa sahiptir.

	İlçe Belediyeleri	Belde Belediyeleri	(TÜİK Güncel Belde Belediyesi Nüfus Verisi)	(TÜİK Güncel İlçe Belediyesi Nüfus Verisi)
BİTLİS	BİTLİS (Merkez)	Merkez	67.631	70.699
		Yolalan	3.068	
	TATVAN	Merkez	93.189	93.189

	AHLAT	Merkez	36.465	40.699
		Ovakışla	4.234	
	ADİLCEVAZ	Merkez	28.253	30.499
		Aydınlar	2.246	
	HİZAN	Merkez	33.331	33.331
	MUTKİ	Merkez	29.400	31.869
		Kavakbaşı	2.469	
	GÜROYMAK	Merkez	38.245	47.829
		Günkırı	4.782	
		Gölbaşı	4.802	

2.2 Atık Miktarı ve Karakterizasyonuna İlişkin Bilgiler

İlimizde AB fonları da kullanılarak yapılan bir adet katı atık düzenli depolama tesisi olan Bİ-KA (Bitlis İli, İlçeleri ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği) bulunmaktadır. Bitlis Düzenli Katı Atık Depolama Tesisleri Bitlis ili, Güroymak ilçesi, Tahtalı Köyü, Belektepe Mevkiindedir. Bitlis Katı Atık Birliği, birliğe üye olan il, ilçe ve belde belediyelerin katı atık hizmetlerinin yürütülmesi için 2006 yılında kurulmuş mahalli idare birliğidir.

Tablo 2.2. İl Geneli Atık Miktarı ve Karakterizasyonu

Atık Miktarı (ton/ay)	3.090	
Atık Karakterizasyonu		Ağırlık Ortalama (%)
Geri Kazanılabılır Atıklar (%)	Cam	1,84
	Metal	3,40
	Kağıt/karton	3,01
	Plastik	9,70
	Toplam	17,95

Diğer Atıklar (%)	Atık İlaç	0,04
	Bitkisel Atık Yağ	0,05
	Atık Pil	0,08
	Tekstil Atıkları	2,35
	Elektrikli ve Elektronik Eşya	0,02
	Hacimli Atıklar	6,43
	Diğer Yanıcı Olmayan Maddeler	28,23
	Biyobozunur Atıklar (Mutfak atıkları, bahçe atıkları) (%)	44,85
TOPLAM		100

2.3 Mahalli İdarelere İlişkin Bilgiler

Bu başlık altında Sıfır Atık Yönetmeliğinin Ek-1 tablosunda belirtilen Sıfır Atık Sisteminin oluşturulmasına yönelik yer alan uygulama takviminde bahsedilen il genelinde ki mahalli idarelerin sayılarına, nüfuslarına ve atık toplama sistemleri kapsamındaki bilgilere yer verilmiştir.

Mevcut atık yönetimine ilişkin envanterin oluşturulması amacıyla mahalli idareler özelinde;

1. Yönetimi sağlanan atıkların kaynaktan (özellikle haneler ve kamusal alanlardan) ayrı toplanması çalışmaları dahil mevcut atık yönetimine yönelik bilgiler,

İlimizde 1 adet İl Belediyesi, 6 adet ilçe belediye bulunmakla birlikte 6 adet belde belediye bulunmaktadır. Bunlardan 6 ilçe Belediyesi Bitlis, Tatvan, Adilcevaz, Ahlat, Mutki ve Güroymak olmak üzere Katı Atık Yönetimi için Bİ-KA'ya (Belediyeler Birliği) üye olmuşlardır. Güroymak ilçesi, Tahtalı Köyü, Beletepe Mevkiinde bulunan düzenli depolama tesisinin Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) süreci tamamlanmış ve Bakanlığımızca 06.11.2006 tarihinde ÇED Olumlu Kararı verilmiştir.

31/12/2014 tarihli 29222 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Getirme Merkezi Tebliği'nin 8. Maddesinde "*Belediyeler, 1.sınıf atık getirme merkezini kurmak/kurdurmakla, işletmek/işlettirmekle yükümlüdürler...*" ifadesi yer almaktadır. Buna istinaden ilimizde kurulumu tamamlanmış bir Atık Getirme Merkezi mevcut değildir. Ancak; Birinci Sınıf Atık Getirme Merkezi yer tespitinin yapılması, entegre yaklaşımla bütün atıkları içeren kaynağında ayrı toplama sisteminin kurulması, kompost ya da biyometanizasyon uygulamalarının başlatılması ve biyo-bozunur atıkların geri kazanımı konusunda gerekli çalışmaların yapılması, atık pil, bitkisel atık yağ, atık elektrikli ve elektronik eşya ile diğer

atıkların atık getirme merkezine teslim edilmesi hususunda bilgilendirme çalışmaları ve denetimler Mahalli İdarelere ve Bitlis İli, İlçeleri Ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma Ve İşletme Birliği'ne (Bİ-KA) yapılmıştır.

İlimizde Sıfır Atık Projesi kapsamında belirli periyotlarla kamu kurum ve kuruluşlarına ve üniversite öğrencilerine olmak üzere eğitimler verilmiş ve tutanak altına alınmıştır. Verilen eğitimlerin katılımcı listesi ve içerik bilgisi ile birlikte 3'er aylık periyotlar halinde Bakanlığımız ilgili birimine bilgisi verilmiştir.

Mevcut durumda ki Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri İlimiz Güroymak ilçesinde yer almaktadır. İlimizde yalnızca bir adet lisans almış tesis bulunmakta olup geri kazanılabilir atıkların toplama işlemini il genelinde bahse konu tesis yapmaktadır. Yerel yönetimlerin yapmakla yükümlü olduğu atık getirme merkezlerinin ve mobil getirme merkezlerinin olmaması ve tüzel kişilik olan ambalaj atığı toplama ayırma tesisin tek toplama aracının olduğu göz önüne alındığında atık toplama işlemlerinin tam randımanlı yapılamadığı görülmektedir.

Gerek ilçelerimizin nüfus azlığı, gerekse yerel yönetimlerin mali yetersizlikler sebebiyle yükümlülüklerini yerine getirememesi merkezli bazı belediyelerimizde mevcutta geri kazanılabilir atık toplamanın yapılmadığı bazı belediyelerde ise seferlerin çok seyrek olduğu görülmektedir.

2019 yılı itibari ile Belediyeler Birliğinin mevcut durumda ki arazisine özelleştirme kapsamında bir firma tarafından Çöp Gazı Santrali Tesisleri kurulumu gerçekleştirmiştir. 2020 yılı başına kadar entegre tesis olarak evsel atık düzenli depolama (Belediye II.Sınıf), sızıntı suyu arıtımı ve tıbbi atık sterilizasyon tesisleri işletilmiştir. Birliğin yaptığı tesis özelleştirmesi kapsamında Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisleri Birlik tarafından, sızıntı suyu arıtma ve düzenli depolama özel bir firma tarafından işletilmektedir. Bu firma özelleştirme ihalesinden sonra kurup işletmeye aldığı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri ve Depo Gazı Enerji Üretim Santralini işletmeye başlamıştır. Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisleri dışındaki tüm tesisler bahse konu firma tarafından işletilmektedir.

Tesiste düzenli depolama alanında oluşan depo gazı üretimini uygun teknolojilerle yakarak enerjiyi mekanik enerjiye dönüştürüp elektrik enerjisi üretimi gerçekleştirilmektedir. Düzenli depolama sahasında Bitlis ili ve ilçelerinden getirilen evsel atıklar kabul edilip depolanmaktadır. Depolanan evsel katı atıkların organik kısımlarından oluşan depo gazı (P.E.) gaz boru hattı ile ön arıtma alanına aktarılmaktadır. Santrale ulaşan depo gaz elektrik enerjisi haline gelip son kullanım halini almaktadır. Ve metan gazından oluşan elektrik enerjisi vedaş elektrik kurumuna verilmektedir.

Tesis tipi; yenilenebilir enerji, Ünite sayısı; 1 adet, Ünite kurulu gücü; 1,451 MWm/m/1,413 MWe, Tesis toplam kurulu gücü; 1,451 MWm/1,413 MWe, Yakıt türü; biyokütle (çöp gazı), Yıllık elektrik enerji üretim miktarı; 9.891.000 dir.

Tesiste oluşan tüm atıksular Entegre tesis içerisinde bulunan atıksu toplama hattına verilmektedir. Rögarlarla entegre tesisten toplanan atıksular tesis içerisinde bulunan sızıntı suyu dengeleme havuzuna aktarılmaktadır. Bu havuzda toplanan atıksu ve sızıntı suları sızıntı suyu arıtma tesisine (Membran Bioreaktör-MBR) gönderilerek arıtılmaktadır. Fakat çöp gazı santralinde verimliliği artırabilmek maksadıyla dengeleme havuzunda biriken atıksular geri devir ile düzenli depolama tesisine gönderilmekte olup atıksu arıtma ünitesi

çalıştırılmamaktadır. Tesis genelinde oluşan atıksular arıtılmayıp enerji üretim tesisinde kullanımı söz konusudur.



Katı Atık Düzenli Depolama ve Çöp Gazı Enerji Santrali

Tesise 2019 yılı içerisinde günlük ortalama 103 ton atık gelmiştir. 2019 yılı içerisinde 37.738 ton evsel atık düzenli depolama yöntemiyle bertaraf edilmiştir. 2019 yılı içerisinde düzenli depolama yöntemi ile bertaraf edilen ve taşınan atık miktarları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

2019 YILI KATI ATIK VERİLERİ

AYLAR	DÜZENLİ DEPOLAMA ATIK MİKTARI (ton)	AYLAR	DÜZENLİ DEPOLAMA ATIK MİKTARI (ton)
OCAK	2.099	TEMMUZ	3.320
ŞUBAT	1.447	AĞUSTOS	3.352
MART	2.614	EYLÜL	3.468
NİSAN	3.104	EKİM	3.476
MAYIS	3.824	KASIM	3.386
HAZİRAN	2.902	ARALIK	4.745

2019 YILI TOPLAMI : 37.738

Yıllara göre düzenli depolanan atık miktarları tabloda verilmiştir.

YILLAR	DÜZENLİ DEPOLANAN ATIK MİKTARLARI
2011	23.156
2012	29.094
2013	31.225
2014	36.056
2015	37.249
2016	37.365
2017	40.572
2018	53.532
2019	37.738

2019 yılı itibariyle yaklaşık 0,4729 MW/saat elektrik enerjisi üretilmiştir. 2019 yılı içerisinde oluşan biyogaz miktarı ve üretilen elektrik değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. 2019 yılında toplam 2,388 MW elektrik enerjisi üretilmiş olup, üretilen elektrikten 2.270 konutun yıllık elektrik ihtiyacı karşılanmıştır.

Enerji Üretim Tesisi 2019 yılı Mayıs ayı sonunda işletmeye alınmıştır ve kullanılan biyogaz miktarı, Üretilen Elektrik Enerjisi miktarı verileri tabloda belirtilmiştir.

Aylar	Kullanılan Biyogaz Miktarı(m ³)	Üretilen Elektrik Enerjisi Miktarı (MWh)
Ocak		
Şubat		
Mart		
Nisan		
Mayıs	2,43	4,41
Haziran	170,36	309,74

Temmuz	206,68	375,78
Ağustos	177,40	322,54
Eylül	170,78	310,50
Ekim	225,46	409,93
Kasım	190,94	347,17
Aralık	169,32	307,86
Toplam	1.313,37	2.387,93

06.06.2015 tarih ve 29378 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında 2020 yılının ikinci yarısında mahalli idarelere bilgilendirme işlemlerinin hız kazanması ve bitkisel atık yağ toplama noktalarının oluşturulması planlanmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu kapsamında Tekstil Atıkları tehlikesiz atık olarak kabul edilmekte olup Belediyelerin sınırları içerisinde tekstil atıklarının toplanması için Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesine sahip firmalar ile sözleşme/protokol yapılacaktır.

2. Yönetimi sağlanan atıklara yönelik biriktirme/toplama ekipmanları yerleştirilen yerlerin ve buralarda mevcut olan toplama-taşıma araç ve ekipmanların envanteri (ilçeler bazında mahalle, sokak, açık alanlar ile buralarda mevcut olan konteyner ve araçların sayı-konum ve kapasiteleri, personel sayıları),

İlimizde bulunan yerel yönetimler tarafından hazırlanan herhangi bir Ambalaj Atık Yönetim Planı olmadığından İl Müdürlüğümüzce onaylanan Ambalaj Atık Yönetim Planı bulunmamaktadır. Yerel yönetimlere Ambalaj Atığı Yönetim Planı hazırlamaları ve Bakanlığımıza ait sisteme yüklenmesi resmi yazıyla bildirilmiş olup 2020 yılı içerisinde atık yönetim planlarının hazırlanarak onaylanması beklenmektedir. Aynı zamanda İlimizde Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında 2020 yılı içerisinde Çevre İzin ve Lisansını almış 1 adet ambalaj atıkları toplama/ayırma tesisi bulunmaktadır.

2018 yılında Sıfır Atık Projesi ile birlikte ilimizde geri kazanılabilir atıkların kaynağında ayrı toplanması ve ekonomiye katma değer sağlaması adına Müdürlüğümüzce yapılan çalışmalara hız verilmiştir. Ambalaj Atıkları Geri Kazanım Konteyner sayıları tabloda belirtilmiştir.

AMBALAJ ATIKLARI GERİ KAZANIM KONTEYNER SAYILARI

İL VE İLÇE BELEDİYELER	KONTEYNER SAYILARI
BİTLİS BELEDİYESİ	32
TATVAN BELEDİYESİ	15

GÜROYMAK BELEDİYESİ	4
AHLAT BELEDİYESİ	6
ADİLCEVAZ BELEDİYESİ	4
HİZAN BELEDİYESİ	8
MUTKİ BELEDİYESİ	4

Ambalaj Atıkları Toplama ve Ayırma Tesisinin ilimizde 1 adet olması ve yalnızca atık toplama işlemlerinin firmaya ait beş adet araç ile gerçekleştirilmesi sebebiyle atık toplama işlemlerinde beklenen performans görülmemektedir. Belediyelerden konu ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Mali yetersizlikler nedeniyle yeterli araç ve ekipmana sahip olamayan yerel yönetimlerin önümüzdeki süreç içerisinde araç ve ekipman temini beklenmektedir. Ambalaj Atıkları Toplanmasında çalışan araçların özellikleri aşağıda tabloda belirtilmiştir.

AMBALAJ ATIKLARININ TOPLANMASINDA ÇALIŞAN ARAÇLAR VE ÖZELLİKLERİ

NO	ARAÇ PLAKASI	AÇIKLAMA
1	45 ACC 536	2015 MODEL FORD TRANSİT AÇIK KAMYONET NET AĞIRLIK:2900 KG, AZAMI YÜKLÜ AĞIRLIK:3900 KG
2	63 ABK 414	2007 MODEL FORD TRANSİT AÇIK KAMYONET NET AĞIRLIK : 2500 KG, AZAMI YÜKLÜ AĞIRLIK : 3500 KG
3	34 GA 0515	2011 MODEL FORD TRANSİT AÇIK KAMYONET NET AĞIRLIK : 2500 KG, AZAMI YÜKLÜ AĞIRLIK : 3500 KG
4	25 AA 974	2009 MODEL FORD TRANSİT AÇIK KAMYONET NET AĞIRLIK : 2180 KG, AZAMI YÜKLÜ AĞIRLIK : 3500 KG
5	13 AF 902	2010 MODEL VİNÇ NET AĞIRLIK 24 TON, AZAMI YÜKLÜ AĞIRLIK : 30 TON

3. Atık toplama güzergahları, toplama sıklığı, araç sefer sayısı vb. hususlar,

ATIK TOPLAMA GÜZERGAHLARI, TOPLAMA SIKLIĞI, ARAÇ SEFER SAYISI VB. VERİLER

BİTLİS BELEDİYESİ	HERGÜN
AHMET EREN BULVARI	HERGÜN
ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ	HAFTADA 3 GÜN
ÜNİVERSİTE	HAFTADA 3 GÜN
POLİSEVİ	HAFTADA 2 GÜN
HÜKÜMET KONAĞI	HAFTADA 2 GÜN
ADLİYE	HAFTADA 2 GÜN
BEŞ MİNARE MAH	HAFTADA 2 GÜN
İNÖNİ MAH	HAFTADA 1 GÜN
ZEYDAN MAH	HAFTADA 1 GÜN
TOKİ	HERGÜN
TATVAN BELEDİYESİ	HAFTADA 4 GÜN
PINAR MARKET	HAFTADA 2 GÜN
KARŞIYAKA MAH	HAFTADA 1 GÜN
ESENTEPE MAH	HAFTADA 1 GÜN
TUĞ MAH	HAFTADA 1 GÜN
FUAR MAHALLESİ	HAFTADA 3 GÜN
AHLAT BELEDİYESİ	HAFTADA 5 GÜN
GÜROYMAK BELEDİYESİ	HERGÜN
ZİRVE AVM	HAFTADA 2 GÜN
BAĞLAR MAH	HAFTADA 1 GÜN
ADİLCEVAZ BELEDİYESİ	HAFTADA 3 GÜN
MUTKİ BELEDİYESİ	HAFTADA 2 GÜN
HİZAN BELEDİYESİ	HAFTADA 2 GÜN
YOLALAN BELEDİYESİ	HAFTADA 1 GÜN

4. Yönetimi sağlanmayan atıklar ve bu atıkların yönetimine ilişkin bilgiler,

İl Müdürlüğümüz sekreteryasında gerçekleştirilen toplantılar ve seminerler doğrultusunda ilimizde bitkisel atık yağlar, atık piller ve akümülatörlerin bertarafı ve geri kazanımı için çalışmalar yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Yerel yönetimlerle yapılan görüşmeler sonrasında 2021 yılı içerisinde küçük ölçekli sanayi tesislerinden ve hanelerden ortaya çıkan bitkisel atık yağlar, tekstil atıkları ve atık piller için ulaşılabilir bölgelere konteyner konulması uygun koşullarda biriktirilerek geri kazanım/bertaraf tesisi ile protokol sonrası gönderilmesi sağlanacaktır.

Aynı zamanda Belediyelerimizin yükümlülüğü olan 1.Sınıf Atık Getirme Merkezlerinin 2021 yılı içerisinde yapım projesinin tamamlanarak Sıfır Atık Yönetmeliğinde bahsi geçen her atık ilimizde toplanıyor, geri dönüşüme kazandırılıyor ve bertaraf ediliyor olacaktır.

5. Atık yönetiminde yaşanan/karşılaşılan sorunlar,

2018 yılında Sayın Emine Erdoğan Hanımefendinin öncülüğünde Türkiye’de uygulamaya başlanan Sıfır Atık Projesinin öncülüğünde İl Müdürlüğümüz personellerince önce Vali Bey’in ardından kamu kurum ve kuruluşlarının daha sonra ise halkın bilgilendirilmesi/bilinçlendirilmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Yapılan seminerlerde Mahalli İdarelere mevzuat kapsamında birçok görev düştüğü ifade edilmiş resmi yazılarla bildirilmiş, eğitimlerde konuya özellikle hassasiyet gösterilerek yapılması gereken yükümlülüklerle değinilmiştir. Ancak belediyelerimiz mali yetersizlikler nedeniyle konu ile ilgili yetersiz kalmaktadırlar. Ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması için konteyner, kumbara, atık getirme merkezi, atık toplama aracı vs. temin edilmesi gerekmekte olup söz konusu ekonomik engeller nedeniyle mevzuat hükümleri yerine getirilememektedir.

Tıbbi atıkların taşınması ve bertaraf edilmesi hususu İlimiz Güroymak ilçesinde kurulmuş olan Bİ-KA (Bitlis İli, İlçeleri ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği) tarafından sorunsuz bir şekilde gerçekleştirilmektedir.

Bitkisel atık yağların toplanması ve lisanslı tesislere gönderilmesi hususu ilimizde uzun yıllardır bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bitkisel atık yağların biriktirilmesi kirli ve kokulu bir iş olduğu için insanlar biriktirmekte çok istekli davranmamakta ve cezai işlemlerin net olmaması nedeniyle yaptırım konusunda tespiti mümkün olmayan hususlar yer almaktadır. Bu nedenle caydırıcılığın olmaması ve mahalli idarelerin yükümlülüklerini yerine getirerek teşvik amaçlı çalışma yapmamaları doğrultusunda bitkisel atık yağ toplama oranı oldukça düşüktür.

Aynı zamanda ilimizde Belediyeler Birliğinin işlettiği bir adet düzenli depolama tesisi bulunmaktadır. Belediyelerimizin bu tesise evsel katı atık gönderimi hususlarında toplama araçlarının yetersizliği göz önüne alındığında çeşitli zorluklar yaşamakta olduğu kaçınılmazdır.

6. Atık yönetimine ilişkin mali hususlar değerlendirilerek mevcut durum tespiti yapılır.

Bitlis Katı Atık Birliği, birliğe üye olan il, ilçe ve belde belediyelerin katı atık hizmetlerinin yürütülmesi için kurulmuş mahalli idare birliği 2006 yılından itibaren evsel katı atık bedelini üye belediyelerden almaktadır. 2019 yılı itibari ile Belediyeler Birliğinin mevcut durumda ki arazisine özelleştirme kapsamında bir firma tarafından Çöp Gazı Santrali Tesisi kurulumu gerçekleştirmiştir. 2020 yılı başına kadar entegre tesis olarak evsel atık düzenli depolama (Belediye II.Sınıf), sızıntı suyu arıtımı ve tıbbi atık sterilizasyon tesisleri işletilmiştir. Birliğin yaptığı tesis özelleştirmesi kapsamında Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Birlik tarafından, sızıntı suyu arıtma ve düzenli depolama özel bir firma tarafından işletilmektedir. Bu firma özelleştirme ihalesinden sonra kurup işletmeye aldığı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Depo Gazı Enerji Üretim Santralini işletmeye başlamıştır. Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi dışındaki tüm tesisler bahse konu firma tarafından işletilmektedir. Birlik ve üye mahalli idarelerin atıklarının bertarafında ve geri kazanımının sağlanmasında önümüzdeki süreçlerde uygun teknolojiyle birlikte ekipman sayısının artırılarak çevreye daha duyarlı bir çalışma yapılması hedeflenmektedir.

İlimizde bulunan Sıfır Atık Yönetmeliği ekli listede yer alan Sıfır Atık Yönetim Sisteminin oluşturulmasına yönelik takvim doğrultusunda sisteme geçişlerin tamamlanması için son tarihin 31 Aralık 2021 ve 31 Aralık 2022 olduğu göz önüne alınmasına müteakip henüz yerel yönetimlerin sisteme geçişlerinin tamamlanmadığı bilinmektedir.

Tablo 2.3.1. İl Genelinde Mahalli İdarelerin SAY Ek-1 Kapsamında Değerlendirmesi

Grup Kodu	Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçmesi Gereken Mahalli İdareler	İl Genelindeki Toplam Sayı	Mevcutta Sıfır Atık Sistemi Kuranların Sayısı	Gerçekleşme Oranı (%)
1. Grup	A.1. Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus ve üzeri)			
2. Grup	A.2. Büyükşehir İlçe Belediyeleri (250.000 Nüfus altı)			
	A.2. Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri İl Merkez İlçe Belediyeleri	7	6	%85,7
	A.2. Belediye Birlikleri	1	0	%0
3. Grup	A.3. Büyükşehir Dışındaki İl, İlçe, Belde Belediyeleri A.3.İl Merkez İlçe Belediyeleri Dışındaki Diğer Belediyeler	6	0	%0
	A.3. İl Özel İdareleri Mücavir Alan Dışı	1	0	%0

2.4 Bina ve Yerleşkelere İlişkin Bilgiler

İlimiz de sisteme geçiş takviminde 1. 2. 3. Ve 4. Grupta yer alan bina ve yerleşkelerin sisteme geçişlerin tamamlanması için uyarı yazıları yazılmış olup gerekli bilgilendirmeler İl Müdürlüğümüzce yapılmıştır. Ancak henüz sıfır atık sistemine geçen bina ve yerleşke bulunmamaktadır.

Mevcut atık yönetimine ilişkin envanterin oluşturulması amacıyla bina ve yerleşke grupları özelinde;

1. Mevcut atık yönetimi yaklaşımları ve çalışmalarına yönelik bilgiler,

Bİ-KA (Bitlis İli, İlçeleri ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği); 6 ilçe Belediye üyeye sahip bir birliktir. Birliğe üye belediyelerin hizmet verdiği mücavir alan sınırları içerisinde oluşan evsel katı atıklar konteynerlerde toplanarak bahse konu düzenli depolama tesisine Belediye araçları ile götürülmektedir. Ancak kış aylarının ilimizde sert ve yoğun geçmesi de göz önüne alındığında atık toplama işlemlerinin yaklaşık 4 ay kadar sekteye uğramasına neden olmaktadır. İklim koşullarının haricinde ilçelerimizde meydana gelen atıklar enerji kazanımı için düzenli depolama tesisine gönderimi sağlanmaktadır.

2. Mahalli İdarelerden ve diğer çevre lisanslı/izinli atık işleme tesislerinden alınan atık yönetim hizmetlerine yönelik envanter (atık grupları özelinde hizmet sağlayıcılarının belirlenmesi),

İlimiz sınırları içerisinde ambalaj atıklarının kaynağında ayrı toplanması çalışmaları Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında lisans almış olan 1 adet firma tarafından yürütülmektedir.

Yine Belediyeler Birliği (Bİ-KA) tarafından olan il genelinde oluşan tıbbi atıkların toplanması ve Çevre Mevzuatına uygun olarak bertarafının sağlanması hususunda Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi işletilmektedir.

Atık piller ise birliğin imkanları ile toplanarak Bakanlık tarafından yetkilendirilmiş kuruluş olan TAP Derneği ile işbirliği içerisinde atık pillerin geri kazanımı veya bertarafı sağlanmaktadır.

06.06.2015 tarih ve 29378 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında mahalli idarelere resmi yazı yazılmış olup 2020 yılının ikinci yarısında bilgilendirme işlemlerinin hız kazanması ve bitkisel atık yağ toplama noktalarının oluşturulması planlanmaktadır.

3. 2. sınıf ve 3. sınıf atık getirme merkezlerine yönelik bilgiler,

31/12/2014 tarihli 29222 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Getirme Merkezi Tebliği’nin 8. Maddesinde "Belediyeler, 1.sınıf atık getirme merkezini kurmak/kurdurmakla, işletmek/işlettirmekle yükümlüdürler..." ifadesi yer almaktadır. Buna istinaden ilimizde kurulumu tamamlanmış bir Atık Getirme Merkezi mevcut değildir. Ancak; Birinci Sınıf Atık Getirme Merkezi yer tespitinin yapılması, entegre yaklaşımla bütün atıkları

içeren kaynağında ayrı toplama sisteminin kurulması, kompost ya da biyometanizasyon uygulamalarının başlatılması ve biyo-bozunur atıkların geri kazanımı konusunda gerekli çalışmaların yapılması, atık pil, bitkisel atık yağ, atık elektrikli ve elektronik eşya ile diğer atıkların atık getirme merkezine teslim edilmesi hususunda bilgilendirme çalışmaları ve denetimler Mahalli İdarelere ve Bitlis İli, İlçeleri Ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma Ve İşletme Birliği'ne (Bİ-KA) yapılmıştır.

4. Atık yönetiminde yaşanan sorunlar,

İlçe Belediyelerimiz Ambalaj Atıklarının yönetimi konusundaki yetkilerini Bitlis İli, İlçeleri Ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma Ve İşletme Birliği'ne (Bİ-KA) devretmiştir. Ancak 31/12/2014 tarihli 29222 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Atık Getirme Merkezi Tebliğine istinaden mali yetersizlikler sebebiyle mahalli idareler tarafından kurulumu gerçekleştirilememiştir.

Atık yönetiminde en çok kaynağında ayrıştırma yapılması konusunda bazı vatandaşların projeye olumsuz etkileri mevcuttur. Bilindiği üzere geri kazanım yasal bir zorunluluk olmayıp gönüllülük esasına dayalı bir sistemde yer almaktadır. Bu nedenle yöre halkının konuya hassasiyet göstererek ekonomiye katma değer sağlayabilmek amacıyla bilinç düzeyini yükselterek bu projelere destek vermesi gerekmektedir. Ancak ilimizde eğitim seviyesinin düşük olması, ekonomik yetersizlikler ve kış koşullarının da sert geçmesi ile birlikte gelen sosyal projelerin azlığı nedeniyle vatandaşların geri kazanım projesine gösterdikleri eğilim oldukça düşüktür. Bunun önüne geçebilmek için öncelikle mahalli idarelerin konuya hassasiyetlerini arttırarak farkındalık yaratmak için reklam, afiş-broşür dağıtımı, bilgilendirme seminerleri vererek halkı teşvik etmeleri gerekmektedir. Ardından vatandaşların biriktirdikleri atıkları en yakın noktaya götürebilmeleri için dış mekan kumbara/konteynerlerin sayısının arttırılarak atık getirme merkezlerinin kurulması zaruridir.

5. Atık yönetimine ilişkin mali hususlar (harcama kalemleri, maliyetler, varsa atık gelirleri vb.) değerlendirilerek il geneli için mevcut durum tespiti.

2019 yılı itibari ile Belediyeler Birliğinin mevcut durumda ki arazisine özelleştirme kapsamında bir firma tarafından Çöp Gazı Santrali Tesisleri kurulumu gerçekleştirilmiştir. 2020 yılı başına kadar entegre tesis olarak evsel atık düzenli depolama (Belediye II.Sınıf), sızıntı suyu arıtımı ve tıbbi atık sterilizasyon tesisleri işletilmiştir. Birliğin yaptığı tesis özelleştirmesi kapsamında Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisleri Birlik tarafından, sızıntı suyu arıtma ve düzenli depolama özel bir firma tarafından işletilmektedir. Bu firma özelleştirme ihalesinden sonra kurup işletmeye aldığı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri ve Depo Gazı Enerji Üretim Santralini işletmeye başlamıştır. Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisleri dışındaki tüm tesisler bahse konu firma tarafından işletilmektedir.

Tesiste düzenli depolama alanında oluşan depo gazı üretimini uygun teknolojilerle yakarak enerjiyi mekanik enerjiye dönüştürüp elektrik enerjisi üretimi gerçekleştirilmektedir. Düzenli depolama sahasında Bitlis ili ve ilçelerinden getirilen evsel atıklar kabul edilip depolanmaktadır. Depolanmış evsel katı atıkların organik kısımlarından oluşan depo gazı (P.E.)

gaz boru hattı ile ön arıtma alanına aktarılmaktadır. Santrale ulaşan depo gaz elektrik enerjisi haline gelip son kullanım halini almaktadır. Ve metan gazından oluşan elektrik enerjisi vedaş elektrik kurumuna verilmektedir.

Tesis tipi; yenilenebilir enerji, Ünite sayısı; 1 adet, Ünite kurulu gücü; 1,451 MWm/m/1,413 MWe, Tesis toplam kurulu gücü; 1,451 MWm/1,413 MWe, Yakıt türü; biyokütle (çöp gazı), Yıllık elektrik enerji üretim miktarı; 9.891.000 dir.

İlimizde ortaya çıkan Ambalaj Atıklarının kaynağında ayrı toplanması ve geri kazanım tesislerine yüksek bir oranda ve harcama kalemlerinin daha düşük olarak ulaştırılması için öncelikle mevzuat gereği mahalli idarelerin yapmakla yükümlü olduğu Atık Getirme Merkezlerinin tamamlanması gerekmektedir. Bunun tamamlanması için ise yönetimlerin gündeminde olan mali yetersizliklerin çözülmesi beklenmektedir.

Tablo 2.4. İl Genelinde Bina Yerleşkelerin SAY Ek-1 Kapsamında Değerlendirmesi

Grup Kodu	Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçmesi Gereken Bina Yerleşkeler	İl Genelindeki Toplam Sayı	Mevcutta Sıfır Atık Sistemi Kuranların Sayısı	Gerçekleşme Oranı (%)
1.Grup	B.1. Kamu Kurum ve Kuruluşları	133	58	%43,6
2.Grup	B.2. Organize Sanayi Bölgeleri	1	0	%0
	B.2. Havalimanları	-	-	-
	B.2. Limanlar	1	0	%0
	B.2. İş merkezi ve Ticari Plazalar 100 üzeri ofis/büro kapasiteli	-	-	-
	B.2. Alışveriş Merkezleri 5000 metrekare ve üzeri	1	0	%0
	B.2. ÇED Yönetmeliği'nin Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisleri	27	0	%0
	B.2. Eğitim Kurumları ve Yurtlar 250 ve fazla öğrencisi bulunanlar	5	1	%20
	B.2. 100 Oda ve Üstü Konaklama Kapasiteli İşletmeler	-	-	-

	B.2. Sağlık Kuruluşları 100 yatak ve üzeri kapasiteli	2	2	%100
	B.2. Akaryakıt istasyonları ve dinlenme tesisleri	55	1	%1,8
	B.2. 300 ve üzeri konuta sahip siteler	-	-	-
	B.2. Zincir marketler	46	0	%0

3.Grup	B.3. Alışveriş Merkezleri 1000-4999 metrekare	2	0	%0
	B.3. İş Merkezi ve Ticari Plazalar 20-99 arası ofis/büro kapasiteli	10	0	%0
	B.3. Tren ve Otobüs Terminalleri	-	-	-
	B.3. ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisleri	200	0	%0
	B.3. Eğitim Kurumları ve Yurtlar 50-249 arası öğrencisi bulunanlar	3	0	%0
	B.3. 50-99 Arası Oda Konaklama Kapasiteli İşletmeler	1	0	%0
	B.3. Sağlık Kuruluşları 50-99 arası yatak kapasiteli	4	4	%100
4.Grup	B.4. Alışveriş Merkezleri 1000 metrekareden az	-	-	-
	B.4. Eğitim Kurumları ve Yurtlar 50'den az öğrencisi bulunanlar	794	0	%0
	B.4. 50'den Az Oda Konaklama Kapasiteli İşletmeler	27	0	%0
	B.4. Sağlık Kuruluşları 50'den az yatak kapasiteli	114	2	%1,75

2.5 İl Genelinde Faaliyet Gösteren Atık İşleme Tesisleri

İlimizde AB fonları da kullanılarak yapılan bir adet katı atık düzenli depolama tesisi olan Bİ-KA (Bitlis İli, İlçeleri ve Beldeleri Katı Atık Bertaraf Tesisleri Yapma ve İşletme Birliği) bulunmaktadır. Bitlis Düzenli Katı Atık Depolama Tesisleri Bitlis ili, Güroymak ilçesi, Tahtalı Köyü, Belektepe Mevkiindedir. Bitlis Katı Atık Birliği, birliğe üye olan il, ilçe ve belde belediyelerin katı atık hizmetlerinin yürütülmesi için 2006 yılında kurulmuş mahalli idare birliğidir.

2019 yılı itibari ile Belediyeler Birliğinin mevcut durumda ki arazisine özelleştirme kapsamında bir firma tarafından Çöp Gazı Santrali Tesisleri kurulumu gerçekleştirmiştir. 2020 yılı başına kadar entegre tesis olarak evsel atık düzenli depolama (Belediye II.Sınıf), sızıntı suyu arıtımı ve tıbbi atık sterilizasyon tesisleri işletilmiştir. Birliğin yaptığı tesis özelleştirmesi kapsamında Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisleri Birlik tarafından, sızıntı suyu arıtma ve düzenli depolama özel bir firma tarafından işletilmektedir.

Tesiste düzenli depolama alanında oluşan depo gazı üretimini uygun teknolojilerle yakarak enerjiyi mekanik enerjiye dönüştürüp elektrik enerjisi üretimi gerçekleştirilmektedir. Düzenli depolama sahasında Bitlis ili ve ilçelerinden getirilen evsel atıklar kabul edilip depolanmaktadır. Depolanan evsel katı atıkların organik kısımlarından oluşan depo gazı (P.E.) gaz boru hattı ile ön arıtma alanına aktarılmaktadır. Santrale ulaşan depo gaz elektrik enerjisi haline gelip son kullanım halini almaktadır. Ve metan gazından oluşan elektrik enerjisi vedaş elektrik kurumuna verilmektedir.

Aynı zamanda İlimizde Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliği kapsamında lisans almış olan Güroymak İlçesi Tahtalı Köyü mevkiinde 1 adet ambalaj atıkları toplama/ayırma tesisi bulunmaktadır.

Tablo 2.5. Atık İşleme Tesisleri

İlde Faaliyet Gösteren Atık İşleme Tesisleri	Sayısı	Toplam Kapasitesi (t/yıl)
Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri	1	53.640
Geri Dönüşüm Tesisleri	-	-
Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Tesisleri	12	-
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisleri	-	-
Mekanik Ayırma Tesisleri	-	-
Kompost/Biyometanizasyon/Biyokurutma Tesisleri	-	-
Yakma/Beraber Yakma Tesisleri	-	-
Düzenli Depolama Tesisleri	1	95.550

2.6 Sıfır Atık Kapsamında Yapılan Çalışmalar

Sıfır Atık Projesinin Bakanlığımızda uygulanmaya başlanmasının akabinde Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan Hanımefendinin öncülüğünde 26.09.2017 tarihinde Sıfır Atık Projesinin Tanıtım Toplantısı yapılarak bu projenin tüm Türkiye'de uygulanmasına ilişkin yola çıkılmıştır.

22.02.2018 tarihinde Valilik Toplantı Salonunda Vali Bey'in bilgilendirilmesi ve yol haritası çalışması ile Sıfır Atık Projesi süreci İlimizde başlatılmıştır. 2018-2019 yılları arasında kamu kurum kuruluş temsilcileri, MÇK üyeleri, üniversite, proje paydaşları ile çeşitli seminerler düzenlenerek eğitimler verilmiştir.

Aynı şekilde okullarda ve belirli periyotlar halinde kamu kurumlarında Müdürlüğümüz teknik personellerince sıfır atık eğitimleri verilmektedir.

Tablo 2.6. Eğitim Farkındalık Çalışmaları

Verilen Eğitim	Eğitimi veren kurum/kuruluş	Eğitim Alan Kitle	Eğitim alan kişi sayısı	Eğitim Tarihi
Sıfır Atık Projesi kapsamında Vali'nin bilgilendirilmesi ve yol haritasının çizilmesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Bitlis Valiliği	6	22.02.2018
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Kamu Kurumları Asil/Yedek Üyeleri	24	20.03.2018
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Kurumumuz Personeli	60	09.04.2018
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Kamu Kurumları Asil/Yedek Üyeleri	100	10.04.2018
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Bitlis İl Milli Eğitim Müdürlüğü / Okul Müdürleri	50	16.04.2018

Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Belediyeler Birliği (Bİ-KA)	5	28.09.2018
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Bitlis Eren Üniversitesi Öğrencileri ve Öğretim Üyeleri	70	04.10.2018
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Bitlis Valiliği ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü/Okul Yöneticileri	90	29.11.2018
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Proje Paydaşları	5	06.08.2019
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	Kurumumuz Personelleri	45	15.01.2020
Sıfır Atık Projesi	Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	İlçe Kaymakamlıklar	6	20.08.2020

Sıfır Atık ve Geri Kazanım/Dönüşüm konularında 2018-2019 yılları 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nde ayrıca özel olarak etkinlikler planlanmış olup her yaş grubundan öğrenciye hitap edebilecek şekilde malzeme ve materyal temini gerçekleştirilerek dağıtımı yapılmıştır. Geri Kazanım/Dönüşüm hakkında öğrenciyi bilgilendirme açısından geziler yapılmış olup gezi sırasında gözlemlenen kirliliklerin doğaya verdiği zararlar anlatılmış ve bilinçlendirme faaliyetlerine katkı sağlanmıştır. Aynı zamanda okulların ihtiyacı olan Atık Pil Kutuları ve Ambalaj Atığı Toplama Kumbaraları ücretsiz bir şekilde teslim edilmiştir.

2.7 Sıfır Atık ve Atık Yönetimi Alanında Yaşanan Genel Sorunlar

12.07.2019 tarih 30829 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Sıfır Atık Yönetmeliği genel ilkeleri esas alınarak mevcut durumda yaşanan sorunlar maddeler halinde aşağıda yer almaktadır.

- Özellikle küresel anlamda yaşadığımız COVID-19 salgını sebebiyle pandemi ilan edilmiş olması ve bu sebeple bilinçlendirme çalışmalarının yetersiz kalması,

- Yerel Yönetimlerin ve Bina ve Yerleşkelerin mevzuat gereği üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmemesi dolayısıyla atık getirme merkezlerinin kurulmayışı merkezli toplama sisteminin düzenli ve tam randımanlı gerçekleşmemesi,
- Atıkların toplanma konusunda teşviklerin yetersizliği,
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Sıfır Atık Sisteminin öneminin hali hazırda tam olarak anlaşılmamış olması,
- Atıkların toplanması amacıyla iç mekân/dış mekân kumbaraların temini konusunda ve toplanan atıkların mevcut durumda ki lisanslı tesislere taşıma işleminde karşılaşılan mali sorunlar yaşanmaktadır.

3. İL SIFIR ATIK YÖNETİM SİSTEMİ PLANLAMASI

3.1 Strateji, Hedef ve Politikalar

İlimizde 2018 yılı başlangıcı ile ivme kazanan Sıfır Atık Projesi çalışmaları, düzenlenen eğitimler, bilgilendirme seminerleri, Dünya Çevre Günü kapsamında yapılan etkinliklere projenin dahil edilmesi ve birçok Müdürlüğümüzce yürütülen çalışmalar küresel pandemi nedeniyle 2020 yılı ilk yarısında planlanan çalışmalar gerçekleştirilememiştir.

2020-2021 yılları arası İl Müdürlüğümüz ve İlçe Belediyelerimiz bünyesinde çalışan teknik personellerce İl Geneli Çevre Sorunları ve Sıfır Atık Yaklaşımları, Atık Getirme Merkezlerinin hayata geçirilmesi ile ilgili eğitimler düzenlenmesi planlanmaktadır.

İlimizde 7 adet ilçe bulunmaktadır. İlçe belediyelerimiz mali yetersizlikler sebebiyle Atık Getirme Merkezi Tebliği kapsamında yapmaları gereken getirme merkezlerinin kurulumunu henüz gerçekleştirememiştir. Konu ile ilgili Müdürlüğümüz personellerince teknik destek verileceği ilgili birimlere aktarılmıştır. Öncelikli olarak yer seçiminin tamamlanması gerekmektedir. Ardından teknik usuller ve mali destek almak amacıyla Bakanlığımız ilgili biriminden Sıfır Atık Projesi kapsamında destek isteyecekleri bilinmektedir.

Aynı zamanda pandemi sürecinin hafıflemesi ile birlikte mevcut durumda ilimizde bulunan geçici faaliyet belgesi almış olan Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisinin ve Belediyelerimizin İl Müdürlüğümüz sekretaryasında ortak paydada buluşarak halkı bilinçlendirme amacıyla çalışmalar yapılması, afişler ve broşürler dağıtılması, Sıfır Atık Projesine teşvik edici etkinlikler düzenlenmesi planlanmaktadır.

İlimizde kış koşullarının ağır ve sert geçtiği göz önüne alındığında kış aylarında aktif saha görevlerinin olamayacağı ve bu sebeple eğitimler ve halkı bilinçlendirme çalışmalarının verimsiz yürütüleceği öngörülmektedir. Bu nedenle 2021 yılı bahar aylarının gelmesi ile birlikte Bitlis İl Milli Eğitim Müdürlüğü öncülüğünde Yerel yönetimlerimiz ve Müdürlüğümüz personelleri ile birlikte ilkokullar öncelikli olmak üzere ilimizde bulunan okullarda eğitim çalışmaları başlatılacaktır.

Bahse konu eğitim çalışmalarının gerçekleştirilebilmesi için malzeme, materyal teminine ihtiyaç duyulacak olup bu teminler yerel yönetimlerin desteği ile karşılanacaktır.

Mevzuat gereği Atık Getirme Merkezi yapma yükümlülüğü bulunan yerel yönetimlerin 2020 yılı sonuna kadar konu ile ilgili Bakanlığımızdan gerek mali destek gerekse teknik destek olarak yer seçiminin tamamlanmasının ardından yapım işlerine başlanması planlanmaktadır. Seyyar Getirme Merkezlerinin de aynı şekilde 2020 yılı sonuna kadar şehir içi uygun bölgeler seçilerek halkı bilinçlendirici afişler ile birlikte kurulumunun başlanması öngörülmektedir.

İlimiz Sıfır Atık Yönetim sisteminin oluşturulmasına yönelik uygulama takviminde Bina ve Yerleşkeler için söz konusu sisteme geçişlerin tamamlanması için verilen son tarihlere uygun hareket edebilmek amacıyla ilgili yerleşkelere yazılar yazılmış iletişim kurulmuştur.

İlimizde Organize Sanayi Bölgesi Altyapı çalışmaları tamamlanmış olup çalışacak olan firmaların faaliyete geçmeden önce inşaat işleri ve resmi iş ve işlemlerin yapıldığı aşamadır. Mevcut durumda ki Organize Sanayi Bölgesi Yönetiminden alınan resmi yazı ile birlikte önümüzde ki süreç içerisinde projesi tamamlanan atık su arıtma tesisinin yapım işi çalışmalarına başlanacağı tarafımıza beyan edilmiştir.

İlimizde havalimanı bulunmamaktadır. Tatvan ilçesinde TCDD Gar Müdürlüğüne ait Vangölü Feribot Müdürlüğü Tatvan Limanı yer almaktadır. Limanda taşımacılık işleri yapılmaktadır. Sisteme geçişlerin tamamlanması için son tarihin 31 Aralık 2020 olduğu da göz önüne alınarak bahse konu yönetmelikte Ek-3/B de yer alan bina ve yerleşkeler için kriterlerin sağlanması için ilimizde ki lisanslı tesisten geri kazanılabilir nitelikteki atıkların ayrı biriktirilmesi amacıyla kumbara alımı gerçekleştirmişlerdir. 2020 yılı son ayına kadar personele yönelik eğitici ve bilinçlendirici faaliyetler gerçekleştirilecek olup kendi yönetim kurullarının bütçe planlamasına atıkların işleme tesislerine teslim edilmeden önce toplanan geçici atık depolama alanını dahil edecek ve yapım işlemlerine başlayacaklardır.

Tablo 3.1. Kısa ve Uzun Vadeli Hedefler

• Mahalli İdareler 2.Grup				
	Sıfır Atık Sistemine Geçiş Hedefleri (%)			
Yıllar	I. Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek
2020	-	-	-	%75
2021	%75	%75	%87	%100
2022				
2023				

- **Mahalli İdareler 3. Grup**

	Sıfır Atık Sistemine Geçiş Hedefleri (%)			
Yıllar	I. Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek
2020	-	-	-	%14
2021	-	-	%42	%56
2022	-	-	%84	%100
2023				

- **Bina ve Yerleşkeler, 1. Grup**

	Sıfır Atık Sistemine Geçiş Hedefleri (%)			
Yıllar	I. Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek
2020	-	-	%58	%100
2021	-	-	-	-
2022	-	-	-	-
2023	-	-	-	-

- **Bina ve Yerleşkeler, 2. Grup**

	Sıfır Atık Sistemine Geçiş Hedefleri (%)			
Yıllar	I. Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek
2020	-	-	%3	%60
2021	-	-	%100	-
2022	-	-	-	-
2023	-	-	-	-

- **Bina ve Yerleşkeler, 3. Grup**

	Sıfır Atık Sistemine Geçiş Hedefleri (%)			
Yıllar	I. Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek
2020	-	-	%2	%20
2021	-	-	%50	%100
2022	-	-	-	-

2023	-	-	-	-
------	---	---	---	---

Bina ve Yerleşkeler, 4. Grup				
	Sıfır Atık Sistemine Geçiş Hedefleri (%)			
Yıllar	I. Çeyrek	II.Çeyrek	III.Çeyrek	IV.Çeyrek
2020	-	-	%2	%10
2021	-	-	%35	%50
2022	-	-	%80	%100
2023	-	-	-	--

Sisteme geçiş hedefleri % olarak yazılmıştır. Geçiş yüzdesi, sıfır atık sistemi kurulan yerlerin aynı kategoride Tablo 2.3.1 ve Tablo 2.4’de yer alan il genelindeki toplam sayısına oranı olacak şekilde hesaplanmıştır. Tablo 3.1, Tablo 2.3.1 ve Tablo 2.4’deki veriler esas alınarak mahalli idareler ile Bina ve Yerleşkeler için ayrı ayrı hazırlanmıştır.

Aynı zamanda sisteme geçiş hedeflerinde söz konusu yılların 1. ve 2. Çeyrek kısımları ilimiz ikliminde kış koşullarının ağır ve sert geçmesi sebebiyle yapılan çalışmalar kesintiye uğradığı göz önüne alınarak veriler kullanabilmek adına boş bırakılmıştır.

Sıfır Atık Yönetmeliğinin Ek-1 tablosunda yer alan uygulama takvimi esas alınarak il genelinde sıfır atık yönetim sistemine geçmesi gereken mahalli idareler (Grup A1, A2, A3) ile bina ve yerleşkeler (Grup B1, B2, B3, B4) sisteme geçiş tarihleri ile birlikte listeler halinde plan ekinde gösterilmiştir.

3.2 Sıfır Atık Yönetim Sistemine Geçiş Planlaması

Bitlis ilinde ilçe ve belde belediyeleri olarak toplam 13 adet Belediye Başkanlığı ve 1 adet İl Özel İdaresi bulunmaktadır. Bahse konu yerel yönetimlerin toplanılan atıklar ile ilgili karakterizasyon çalışmalarının başlatılması gerektiği konusunda gerekli bilgilendirmeler yapılacaktır. Aynı zamanda mahalle bazında çalışmaların yapılması halkı bilinçlendirme ile ilgili afiş ve broşür materyal ekipmanların temini ile teşvik edici uygulamalara hız verilmesi gerektiği beyan edilecektir.

2018 yılı itibari ile ilimizde başlayan Sıfır Atık Projesi uygulamalarına pandemi sürecinin de hafiflemesi ile birlikte hız verilecek olup başta Valimiz olmak üzere tüm yerel yöneticiler Sıfır Atık Sistemine geçiş aşaması ile ilgili bilgilendirilecektir. Bu doğrultuda yerel yönetimler tarafından kaynağında ayrı toplama çalışmaları yapılması amacıyla toplama sisteminin kurulması ve ekipman teminlerinin gerçekleştirilmesi planlaması oluşturulacaktır.

Mevcut durumda ilimizde bulunan Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesine sahip tüzel ve gerçek kişiler ve Sokak toplayıcıları ile görüşme ayarlanarak geçici faaliyet belgesi almış olan Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisine atık gönderiminin sağlanması amacıyla bu

alışmalara dâhil edilmelerinin gerekliliği tartişılacaktır. Aynı zamanda il bazında atık toplama işlemlerinin hız kazanması ve ekonomiye katma değer sağlayabilmek için yerel yönetimlerin imkânlarıyla atık toplama iletişim hattı kurulması da planlanmaktadır.

13 adet ilçe ve belde belediyelerimiz ve il özel idaresi tarafından en kısa zamanda mali imkânsızlıkların giderilecek tarafımızdan da teknik destek olarak Atık Getirme Merkezi Tebliği kapsamında ki yükümlülükleri yerine getirilecektir. Bu kapsamda Belediyeler kendi toplama ayırma tesislerini kurabileceği gibi mevcutta ki ilimizde bulunan lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri ile de çalışmalarını ortak srdrebileceklerdir.

İlimizin nüfus verileri göz önüne alındığında bütün ilçelerimizin toplam nüfus sayısı 100.000'in altında olmakla birlikte toplam kişi sayısı ise 318.115'dir.

İlimizde 2006 yılında mahalli idareler birliği olarak kurulmuş olan Bitlis Düzenli Katı Atık Depolama Tesisleri Bitlis ili, Güroymak ilçesi, Tahtalı Köyü, Beletepe Mevkiindedir. Bitlis Katı Atık Birliği; birliğe ye olan il, ilçe ve belde belediyelerin katı atık hizmetlerinin yürütülmesi ve Belediyeler adına mevzuat kapsamında yapılması gereken iş ve işlemlerin takibini yürütmektedir. Bu nedenle bahse konu Birlik Ambalaj Atığı Yönetim Planını hazırlayarak tarafımıza sunacaktır.

Nüfusu 30.000 altında olan ilçeler ve beldelerde faaliyet gösteren Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesine sahip tüzel/gerçek kişilerden geri kazanılabilir atıkları toplama işleminde destek alınarak Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Belgesine sahip tesise ulaştırılması konusunda çalışmalar yapılacaktır.

İlimizde öncelikle kamu kurum kuruluşları, yerel yönetimler ve Müdürlüğümüz sıfır atık projesinde görevli personelleri ile birlikte toplantı düzenlenecek olup ilimizde ki çalışmaların hızlandırılması amacıyla mali destek, materyal/ekipman temini, atık toplama sıklığı, halkı bilinçlendirme konu başlıklarına ağırlık verilerek kısa süre içerisinde sonuca bağlanacaktır.

İlimizde 1 adet Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisinin olduğu bilinmektedir. İlimizin nüfus ve yüz ölçümü göz önüne alındığında tek bir tesisin olmasının taşıma, toplama, halkı bilinçlendirme, ekipman sağlama konularında yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu nedenle ilimize bu eksikliklerin yaşanmaması adına hem birden fazla Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisleri hem de Geri Kazanım Tesisleri kurulumu gerekmektedir.

Evsel atıklarımız Belediyeler Birliğinin sağlamış olduğu Katı Atık Düzenli Depolama Tesisine gönderilmektedir. İlimiz metropol kent olmaması ve köylerde yaşamın yoğunluklu olduğu da göz önüne alındığında gıda israfının olmaması adına kompost üretim tesisinin kurulması ve gübre üretiminin gerçekleştirilmesi üstüne fizibilite çalışmaları yapılacaktır.

En yüksek nüfusa sahip Tatvan İlçemizin Belediye Başkanlığı ile Müdürlüğümüz arasında geri dönüşüm/geri kazanım/yeniden kullanım hakkında görüşmeler yapılmıştır. İlçemiz sahil şeridine ve yol kenarında işlek olan bölgelere konulmak üzere kullanılabilir durumda ki eşyalar, yeniden kullanımı mümkün giyim malzemeleri, ocuk oyuncakları ve kitaplar için konteynerler temin edilecek olup yeniden kullanımı mümkün olan bu eşyaların

değerlendirilmesine fırsat vermek için Belediye tarafından bir alan belirlenecektir. Belirlenen alanda biriktirilen eşyalar ihtiyaç sahiplerine ulaştırılabilmesi için komisyon kurularak dağıtımı gerçekleştirilecektir.

İlimizde kış ayları iklim koşullarının da sert geçtiği ve uzun sürdüğü de göz önüne alındığında pazar yerleri yaz aylarında kurulmakta olup az sayıda bulunmaktadır. Aynı zamanda sayıları az olması nedeniyle park bahçe atıkları da düşük miktarda oluşmaktadır.

Sanayi alanında çok geri kalmış olan ilimiz 1985 yılının sonlarına doğru teşvikli yatırımların çoğalmasına rağmen, özel şahıs ve şirketler yatırımlarını hayvancılık alanında yapmaktadır. Ayrıca büyük olmamakla birlikte teşvikli orta ölçekli yatırımlar devam etmekte fakat yeteri kadar teşvik sağlanamamaktadır. İl ekonomisi ve halkın gelir kaynağı hayvancılık ve hayvan ürünleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu nedenle mevcut durumda var olan tesislerden, kamu kurum ve kuruluşlarından, tüzel ve gerçek kişiliklerin yemek üretim faaliyetlerinden kaynaklanarak oluşan bitkisel atık yağlar için ilimizde lisanslı bir tesis yoktur. Ancak Müdürlüğümüzce gerçekleştirilen denetimlerde konu ile ilgili bilgilendirme yapıp ecbs üzerinden Motat uygulamasına girilerek biriktirilen bitkisel atık yağların gönderimi için talep oluşturmaları gerektiği ifade edilmekte olup takibi tarafımızca yapılmaktadır.

Bitlis Katı Atık Birliği ve il ve ilçe belediyelerinin atık ilaçları bertaraf edecek bir prosesi bulunmamaktadır. Atık ilaçlar yakma tesisinde bertaraf edilmektedir. Atık ilaçlar satıcılar tarafından üreticilerine ya da İl Sağlık Müdürlüğü İlaç Şube Müdürlüklerine teslim edilmektedir.

3.3 Sıfır Atık Eğitim, Bilinçlendirme ve Farkındalık Çalışmaları

Sıfır Atık Yönetim Planının onaylanmasına müteakip Mahalli İdareler için yayımlanan uygulama takvimine ve yapılan görüşmelere istinaden;

- Atık oluşumunun önlenmesi ve azaltılması için halkı bilinçlendirme çalışmalarına hız kazandırılacaktır. Bunun yapılması için mahalle muhtarlıklarından hane halklarının bilgilendirilmesi için afiş ve broşür dağıtımı için destek alınacaktır.
- Cadde ve sokaklarda yer alan geri kazanılabilir atıkların ayrı ayrı biriktirilmesi için konulan konteynerlerinin sayısı artırılarak vatandaşların ulaşılabilirliği kolaylaştırılacaktır.
- Yerel yönetimler bünyesine lisanslı tesise atık taşınmasını kolaylaştırmak ve maliyeti düşürmek amacıyla araç tahsisi yapılacaktır.
- Evlerden kaynaklanan atık ilaçların toplanması için toplama noktaları belirlenerek Bakanlığımız tarafından lisans almış bertaraf tesislerine gönderimi sağlanacaktır.
- Özellikle nüfusu yüksek olan Tatvan ve Ahlat ilçelerimizde kullanılmış malzemelerin yeniden kullanımının sağlanabilmesi için (giysi, oyuncak, kitap vs.) pilot bölgeler belirlenerek konteynerler konulacaktır. Aynı zamanda konteynerlerde biriktirilen yeniden kullanımı mümkün olan ikinci el malzemeler için Belediyenin tahsis edeceği bir yerde biriktirilecektir. Halkın bu yerlere kolaylıkla ulaşabilmesi için bilgilendirme çalışmaları yapılacaktır.

- Atık Getirme Merkezi Tebliği kapsamında yerel yönetimlerin yapmakla mükellef olduğu 1.sınıf getirme merkezleri yer seçimi işlemlerinin tamamlanmasına müteakip yapım çalışmaları başlatılacaktır.

Sıfır Atık Yönetmeliği ekli listede yer alan Bina ve Yerleşkeler için yayımlanan uygulama takvimine ve yapılan görüşmelere istinaden;

- Bakanlığımız online işletim sistemi olan Entegre Çevre Bilgi Sistemi üzerinden mevzuat gereği henüz kayıt oluşturmamış bina ve yerleşkeler için Müdürlüğümüz denetim sıklığı artırılarak kayıt işlemlerinin tamamlanması sağlanacaktır.
- Geri kazanılabilir atıkların biriktirilmesi için renk kriterlerine uygun şekilde atığa özgü işaretler ile birlikte iç mekan kumbaraları konulacak ve biriktirilen atıklar için geçici atık sahasının yapılması sağlanacaktır. Konu ile ilgili 2018 yılından itibaren Müdürlüğümüz personellerince verilen eğitimler pandemi sürecinin sonlanmasıyla birlikte sıklaştırılarak geçici atık sahasına sahip olmayan yerleşkelere sahanın tamamlanması için teknik destek verilecektir.
- Aynı zamanda Müdürlüğümüzün sekretaryasını yürüttüğü Sıfır Atık Projesi ile ilgili yerel yönetimler ve kamu kurum ve kuruluşlarından oluşan komisyon oluşturularak belirli periyotlarla yetki bölgelerinde izleme ve raporlama işlemi gerçekleştirilecektir.

3.4 İl Sıfır Atık Yönetim Sistemi Uygulama Esasları

Sıfır Atık Yönetim Planı kapsamında uygulanma aşamalarında sekretaryası Müdürlüğümüzce yürütülen projede yerel yönetimler ve kamu kurum kuruluşlarından alınan destek ile oluşturulan komisyonda sıfır atık sistemine geçiş aşamaları takip edilerek raporlama yapılacaktır. Ayrıca bu komisyon malzeme ve materyal ihtiyaçları mali yetersizlikler nedeniyle mevzuat gereği yerine getirilemeyen yükümlülüklerle çözüm önerileri sunarak ihtiyaçların temini için il Mülki Amir ve Bakanlığımız ilgili birimlerinden destek talebi yapılacaktır.

4. İZLEME, GELİŞTİRME ve RAPORLAMA FAALİYETLERİ

4.1 Sistemin İzlenmesi ve Geliştirilmesi

Öncelikle Bakanlığımızca oluşturulan Sıfır Atık Bilgi Sisteminden alınan veriler doğrultusunda izleme yapılacaktır. Tespit edilen eksiklikler için ilgili kuruluşlara uyarı yapılacak olup denetimler artırılarak yükümlülüklerin yerine getirilmesi için bildirim yapılacaktır.

İzleme sıklığının, denetimlerin ve bilgilendirme/bilinçlendirme çalışmalarına hem müdürlüğümüz personellerinin hem de yerel yönetimlerin ivme kazandırabilmesi durumu ancak küresel olarak yaşanan pandemi sürecinin geçmesi ile birlikte mümkün olacağı göz önüne alındığında 2021 yılı itibari ile gerçekleştirileceği öngörülmektedir.

Atıkların toplanması noktasında yetersiz kalan mahalli idareler ile işbirliği en üst düzeyde tutulacak olup Güroymak ilçemizde bulunan lisans almış olan Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisinden teknik anlamda destek alınacaktır.

İzleme faaliyetlerinde halkın görüş, öneri ve şikayet taleplerinin alınması için mahallelerde muhtarlardan destek alınacaktır.

İlimizde uygulanması planlanan sıfır atık yönetim sistemi ile ilgili çalışmaların takibinin yapılması ardından beklenen performansın gösterilmediğinin tespiti halinde yerel yönetimlerden alınacak destek ile kent konseyinin toplantıları sıklaştırılarak mevzuat kapsamında ki yükümlülüklerin yerine getirilmesi için işlem periyodları daraltılacaktır.

4.2 Raporlama

İzleme ve Geliştirme faaliyetlerinin, 3 ayda bir olmak üzere asgari olarak aşağıdaki hususları içerecek şekilde Mahalli Çevre Kuruluna raporlanması sağlanacaktır;

- Sıfır Atık Yönetmeliğinin Ek-1tablosunda yer alan uygulama takviminin gerçekleşme durumu,
- Sıfır Atık Bilgi Sistemine veri girişi yapıp yapılmadığının kontrol edilmesi, eksik ve hatalı girişlerin düzeltilerek il düzeyinde paylaşılabılır güvenilirlikte veri elde edilmesi,
- İl genelinde uygulanan sıfır atık yönetim sisteminin işleyişine (mevcut personel ve sahada yerleştirilen ekipmanların (kumbara, konteyner, birinci sınıf getirme merkezi, mobil atık getirme merkezleri) ve yeterliliğine ilişkin durum analizi yapılması,
- İlde bulunan İlçe belediyelerince kendi ilçesinde rastgele seçilecek en az iki mahallede yerleştirilen ekipmanların amacına uygun şekilde kullanılıp kullanılmadığına ilişkin sahada inceleme yapılması, tespit edilen hususların görsel ve yazılı olarak rapora yansıtılması, olası ihtiyaçların tespit edilmesi, iyileştirme/geliştirme yapılması gerekli olan alanlarda önerilen faaliyetlerin belirtilmesi,
- İl genelinde; oluşan atıkların önlenmesi / azaltımına ilişkin yapılan çalışmalar, yeniden kullanılabilir/değerlendirilebilir durumda olan atıklara ilişkin yapılan faaliyetler, oluşan atıkların geri kazanımı ve bertarafına ilişkin yapılan faaliyetler/çalışmalar,
- Eğitim ve farkındalık çalışmalarına ilişkin bilgiler,
- Sıfır Atık Yönetim Sistemin uygulanmasında karşılaşılan/tespit edilen olumsuzluklar/aksaklıklar ortaya çıkarılarak, bu olumsuzlukların giderilmesi ve çözümüne ilişkin önerilen yöntemler.

İzleme kapsamında Sıfır Atık Bilgi Sistemindeki verilerle uyumlu olacak şekilde rapor hazırlanarak Bakanlığa sunulur. 3 ayda bir olacak şekilde hazırlanan raporda Tablo 2.3.2, Tablo 2.4 ve Tablo 2.6 rapor dönemini içerecek şekilde güncellenecektir.

İl Sıfır Atık Yönetim Sistemine yönelik yapılan raporlamalar ve gelişmeler belirli periyotlarda kamuoyuna açıklanacaktır.

EKLER:

EK-1: Sıfır atık yönetim sistemine geçmesi gereken mahalli idareler listesi (Tablo 2.1 de verilmiştir.)

EK-2: Sıfır atık yönetim sistemine geçmesi gereken bina ve yerleşkeler listesi

1	BITLİS OSB
2	TATVAN YAŞAM AVM
3	AHLAT PARK AVM
4	ADABAĞ AVM
5	ADABAĞ YAPI SANAYİ A. Ş.
6	BITLİS İLİ İLÇELERİ VE BELDELERİ KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ YAPMA VE İŞLETME BİRLİĞİ
7	MERMER PETROL ÜRN. KAYNAK SU ŞİŞELEME İNŞ. NAK. İTH. İHR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
8	MÜRSEL YAPI SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
9	YARIMADA İNŞ. MALZ. TELK. İLT. HİZM. TAAH. TUR. İTH. İHR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
10	LİMAK ÇİMENTO SAN. TİC. A. Ş.
11	ÖZİŞLER PET. İNŞ. NAK. MAD. SAN. VE TİC. LTD.ŞTİ.
12	NURSA GRUP YAPI MAD. TUR. SAN VE TİC. LTD. ŞTİ.
13	HÜSAMETTİN PEKER İNŞ. TAAH. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
14	AL MADENCİLİK BARİT PLASTİK SAN. VE TİC. A.Ş.
15	BUZLUPINAR DİNLENME TESİSİ
16	YUNUS EMRE DİNLENME TESİSİ
17	AKPINAR DİNLENME TESİSİ
18	ŞOK MARKETLER TİC. A.Ş.
19	MİGROS TİCARET A.Ş.
20	BİM BİRLEŞİK MAĞAZALAR A.Ş.
21	ERDEM ALTYAPI PROJE İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
22	AN-SU Yapı Elek. İnşaat. San. ve Tic. Ltd. ŞTİ.
23	ÜNSAN PET. İNŞ. MAD. NAK. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
24	MATEX MADENCİLİK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
25	TAŞAR YAPI TURİZM SAĞLIK EĞİTİM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
26	CEFNAS TEKSTİL SAN. VE DIŞ TİC. LTD. ŞTİ.
27	ONURSAL MADENCİLİK NAKLİYAT İNŞAAT TURİZM HAYVANCILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
28	AHLAT SAN. TARIM GIDA İNŞ. MAD. İTHALAT İHRACAT SANAYİ VE TİC. LTD. ŞTİ.
29	NERMUT JEOTERMAL ELEKTRİK ÜRETİMİ A.Ş.
30	EMCAN İNŞ. TAAH. TUR. EML. DAN. SAN. İÇ VE DIŞ TİC. A.Ş.
31	BAYKAN MAD. NAK. İNŞ. PET. TEKS. İTH. İHR. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
32	DİFER ENERJİ SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
33	GENÇPOLAT ORMAN ÜRN. VE MAD. SAN. LTD. ŞTİ
34	İLTAŞ İNŞ. GIDA MAD. TEKS. ELEK. SAĞ. İTH. İHR. SAN. VE TİC. A.Ş.
35	DİMİN MAD. SAN. VE TİC. A. Ş.
36	SİER YAPI SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
37	UYUM YAPI İNŞAAT TAAH. İNŞ. MALZEMELERİ İTHALAT İHRACAAT SAN. VE TİC. A.Ş.
38	BİLTAŞ BET. İNŞ. OTO NAK. GIDA BEY. EŞ. ORM. ÜRN. MAK. İML. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
39	ERNA DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI SAN. VE TİC. A.Ş.
40	MAHMUT BARUT
41	ARES ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş.
42	GÜLBAHAR ELEKTİRİK ÜRETİM A.Ş.

43	SAFORTADOĞU MAD.NAK.İNŞ.TURZ.İTH.İHR.SAN.VE TİC.LTD.ŞTİ.
44	801 EĞİTİM KURUMU VE YURTLAR
45	114 SAĞLIK KURULUŞU
46	27 KONAKLAMA İŞLETMELERİ